

madžarščine. Upajmo, da bo publikacija kmalu izšla tudi v slovenskem jeziku (ali celo v kakšnem tujem jeziku), saj bi se s tem krog bralcev razširil. Knjiga s svojo tematiko prav gotovo prispeva k boljšemu razumevanju in spoznavanju problematike slovenske manjšine na Madžarskem, ki je bila zaradi zgodovinskih in političnih okoliščin v preteklosti prezrta tako v osrednji Sloveniji kakor tudi na Madžarskem.

Katalin Munda Hirnök

Zvone Žigon, *Izzivi drugačnosti. Slovenci v Afriki in na Arabskem polotoku*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU 2003 (*Migracije* 3), 152 str.

Razen *Aleksandrink* (avtorica Dorica Makuc), ki so v strokovnih krogih dobile že mitične razsežnosti, nekaj časopisnih ali strokovnih člankov in kakšne raziskovalne naloge ni bilo o Slovencih ali slovenstvu na Črni celini napisano skoraj nič, poudarja avtor v predgovoru. In prav ta vrzel v zvezi s Črnim kontinentom je avtorja s svojo privlačnostjo potegnila v prostor neznanega.

Njegov projekt je finančno podprlo tudi Ministrstvo za kulturo RS in avtor se je v (evropski) jeseni 2001 za 25 dni podal na afriško celino. Obiskal je tri države (Egipt, Kenija in Južnoafriška republika) in pri tem opravljal dvojno nalogo: študijsko potovanje raziskovalca in zadolžitve v vlogi svetovalca Urada RS za Slovence po svetu. Čeprav je veliko gradiva zbral tudi prej in potem (arhivi, dopisovanja in pogovori), so intervjuji in dnevnik tisti viri, brez katerih knjiga ne bi bila takšna, kakršna je.

Knjiga je brez obveznih poglavij (predgovor, uvod in povzetek) razdeljena v štiri sklope. V prvem avtor obdela slovenstvo po državah, kjer naj bi bilo največ Slovencev. Najdlje se zadrži v Egiptu, kjer v posebnem podpoglavju predstavi Aleksandrinke, nato slovenske vojake v Afriki, ki so se med drugo svetovno vojno znašli na tej celini kot italijanski vojaki ali pa so ostali v Egiptu kot vojaki razpadle jugoslovanske vojske, pridruženi angleškemu kolegom. Na kratko opravi s povojnim obdobjem in na koncu na dobri strani označi današnje stanje slovenstva v Egiptu. Sledi zgoščen opis slovenstva v Južnoafriški republiki, kjer danes živi največ Slovencev na kontinentu, Keniji, Izraelu in Jordaniji. Poleg števila (od 23 do 107) se v naštetih državah kažejo tudi zametki organiziranosti Slovencev, da bi ohranjali slovensko narodno identiteto. Slovenstvo je namreč v tem delu sveta razmeroma »mlado« in razen Egipta v nobeni od naštetih držav ne sega dlje kot štiri desetletja v preteklost.

V poglavju »Analiza« avtor kategorizira Slovence v Afriki in na Arabskem polotoku (Aleksandrinke, vojaki, povojna ekonomska migracija, emigracija iz osebnih razlogov, začasna delavska – poslovna emigracija in misijonarji). Pri tem se opira predvsem na vzroke izselitve. Sledi kratko podpoglavje »Ženske kot izseljenke«, v katerem povzame spoznanja, objavljena v dozdajšnjih predstavitev ženskega dela v Afriki, posebej v Aleksandriji. V nadaljevanju nam avtor ob analizi »stanja« slovenske etnične identitete med Slovenci v Afriki in na Arabskem polotoku zaupa še svoj pogled v prihodnost (poglavje »Slovenstvo danes in jutri – sklepi«).

V »Dnevniku« s potovanja spoznamo majhne in velike skrivnosti avtorjevega dela: navezovanje stikov, obiski, potepanja po pokopališčih, barantanja s taksisti itn. Avtorjev slog v tem poglavju nič več sramežljivo ne skriva svojih kvalitete: nazornost, jasnost, neposrednost, spontanost itn. Ob tem se bralec vpraša, zakaj ni avtor celotne knjige oblikoval kot dnevnik ali potopis, v katerem bi lahko objavil tudi zbrano gradivo, opažanja in razmišljanja, navedena v prvih dveh poglavjih. Knjiga bi tako postala dostopnejša širšemu krogu bralcev, avtorjev po-

ljudni, lahkotnejši slog bi se lažje izrazil, hkrati pa bi se avtor izognil morebitnemu očitku, da za znanstvenost besedilu manjkata poglobljenost oziroma nekoliko več nadležnega, radovednega, pikolovskega idr. vrtanja v izbrano temo ali problem.

V zadnjem poglavju »Izseljenci o sebi« avtor objavi pogovore, polstrukturirane intervjuje s Slovenci, živečimi v Afriki in na Arabskem polotoku. Pogovore, ki niso bili posneti, najdemo povzete tudi v »Dnevniku«. Med intervjuji je tudi nekaj pogovorov, opravljenih v Sloveniji, in nekaj odgovorov, poslanih avtorju v pisni obliki. Gre za korektno in uglajeno opravljene intervjuje, ki prinašajo zanimive, berljive, mestoma celo »filmske« vsebine in zgodbe.

Avtor, si ni ta tej poti v neznanu ni zadal previsokih ciljev. Toda po drugi strani bralec pogoša nekoliko več kakor zgolj deskriptivni pregled slovenstva in iskanje števila rojakov v petih afriških državah. Motiv za navedene kritične pripombe pa je verjetno treba iskati tudi v avtorjevi prejšnji knjigi *Iz spomina v prihodnost*, v kateri nas namreč razvaja z mnogo bolj analitičnim, prenicljivim, kompleksnim, večplastnim branjem. Kakorkoli že, mogoče je pa prav to (cena) izziv(a) drugačnosti.

Jernej Mlekuž

Jana Mlakar Adamič, *Teknilo nam je!* Trbovlje: Zasavski muzej, 2004. 167 str., ilustr.

Knjiga, ki jo je izdal Zasavski muzej in spremlja razstavo *Teknilo nam je!*, prvič v slovenski etnologiji obsežneje osvetljuje prehrano prebivalcev industrijskega oz. delavskega okolja. Prikaže nam vsakdanjo in praznično prehrano večine prebivalstva na tem območju, s pomočjo nje pa spoznamo tudi utrip življenja v nekdanjih rudarskih revirjih, zlasti od začetka pa do 60. let 20. stoletja, ko so se v gospodinjstvu in v prehrani začele uveljavljati številne novosti.

V začetnem poglavju »Hrana skozi zgodovino« avtorica podaja pregled prehrane v Zasavju od najstarejših naselitvenih obdobj, Slovanov, fevdalnega obdobja, pa do 19. stoletja, ko imamo za raziskovanje prehrane že več virov in gradiva. Podrobno so orisane značilnosti prehrane med prvo svetovno vojno in po njej, v času splošne gospodarske krize v tridesetih letih 20. stoletja, med drugo svetovno vojno in v obdobju racionirane in garantirane preskrbe.

Naslednje poglavje v knjigi je namenjeno obravnavi kuhinje, ki je niso uporabljali le za pripravo hrane, ampak je bila v delavskih stanovanjih tudi glavni bivalni prostor. Podrobno so predstavljene starejše oblike kuhinj: črna kuhinja, preprosto opremljene skupne kuhinje v delavskih stanovanjih in kuhinje v najetih ali lastnih stanovanjih. Ob tem je obravnavano še kuharsko znanje, načini uživanja hrane in odnos do jedi v posameznih obdobjih.

Osrednji del besedila avtorica nameni obravnavi oskrbe z živili, ki jih je v večini družin pogosto primanjkovalo. Bolj kot na pestrost in kakovost živil je bilo treba misliti na njihovo zadostnost. Zbrane nabavne knjižice in objavljeni odlomki iz njih izpričujejo premišljene in skromne nakupe, ki so bili izdatnejši le v dnevih po izplačilu mezd, ko so si v trgovinah in konzumih privoščili še skromen priboljšek.

Zaradi pomanjkanja so si skušali Zasavci čim več zelenjave in mesa pridelati in pripraviti doma. Ohišnica je pripadala vsakemu rudniškemu stanovanju, nekatere družine so imele najete tudi večje vrtove in njive. Pridelovali so različno zelenjavo, pa tudi tobak, začimbe in cvetlice.

Zelo razširjena je bila reja živali, predvsem kuncev, ki so nadomeščali druge vrste mesa, in prašičereja, zato so bile kolone, podobno kakor v mnogih slovenskih krajih, najpomembnejši domači praznik. Poleg priprave zaloga zabele in mesa so bile kolone tudi pomemben družabni dogodek, na katerem so se srečali sorodniki in sosedje in se vsaj za dan ali dva najedli mesa do sitega.